

PP – tjenesten for Holmestrand kommune

Bekymringsfullt skolefravær

Veileder for tidlig intervensjon i Holmestrand kommune

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn	3
Bekymringsfullt skolefravær.....	4
Rett og plikt til grunnskoleopplæring.....	4
Begrepsavklaring	4
Forekomst, årsak, funksjon	5
Risiko- og beskyttelsesfaktorer samt tidlige tegn	6
Forebyggende tiltak mot bekymringsfullt skolefravær	8
Plan for oppfølging og intervensjon ved bekymringsfullt skolefravær	8
1: Kontakt	9
2: Kartlegging.....	9
3: Tiltak	10
4: Evaluering.....	10
5: Nærværsteam.....	11
6: Henvisning	11
Tiltak ved skolevegringsadferd	11
Avslutning	13
Referanseliste.....	15
Vedlegg.....	16
Forslag til innhold til kartleggingsamtale ved bekymringsfullt skolevegringsadferd med foresatte	18
Forslag til innhold til kartleggingsamtale ved bekymringsfullt skolevegringsadferd med elever	19
Elevskjema.....	20
Kartleggingsverktøy – skalering.....	21
Kartlegging av klassens sosiale miljø	23
Samarbeidsavtale mellom foresatte og skole	24
Dagsplan	25

Bakgrunn

Barn med høyt skolefravær får ofte både faglige og sosiale utfordringer. Disse utfordringene kan igjen ha negative ringvirkninger i form av utvikling av psykiske vansker, vansker knyttet til videre utdanning og senere arbeidsliv. Det er mange grunner til at et barn ikke går på skolen eller har vansker for å komme eller bli. Vanskene er ofte sammensatte og krever at de voksne rundt samarbeider for barnets beste. For å oppnå et godt samarbeid og ha et felles mål om at *eleven skal tilbake på skolen*, er det viktig med tverrfaglig samarbeid. Den viktigste behandlingen mot skolevegringsatferd er å få eleven tilbake på skolen så hurtig som mulig samtidig som man tar hensyn til elevens individuelle behov. *Det er bedre med litt tid på skolen enn ingen tid på skolen.*

Høyt skolefravær er ikke bare et nasjonalt problem, men også en utfordring i Holmestrand kommune. Målet er at ansatte i kommunen skal oppleve å ha kompetanse til å møte skolevegringsatferd, hurtig kunne iverksette tiltak samt at elevene og foresatte skal oppleve å bli ivaretatt. Kommunen har et Nærværsteam som kan bistå skolen dersom fraværet er vedvarende etter tett oppfølging fra skolen. Det er rektors ansvar å gjøre veilederens innhold kjent for skolens personale, og å gjennomføre rolle- og ansvarsavklaringer på området.

Holmestrand, 06.01.2020

Christine Scott

Virksomhetsleder PP – tjenesten

Bekymringsfullt skolefravær

Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Alle barn og unge som er bosatt i Norge har både rett og plikt til grunnskoleopplæring, jf.

Opplæringslovens § 2-1. Det er foresatte sitt ansvar jf. Lov om barn og foresatte (Barnelova) § 30 at barna får opplæringen. (Se vedlegg 1 for relevant lovverk.)

Begrepsavklaring

Det finnes mange ulike begrep for høyt fravær: skulk, skolevegring, skolenekting, drop out, ugyldig vs. gyldig fravær, dokumentert vs. udokumentert fravær osv. (Havik, 2016). Aarebrot-Heistad deler skolefravær i to former: **Skulk** er et begrep som ofte blir brukt om ugyldig fravær. Det er ofte relatert til *atferdsvansker* uten at det nødvendigvis foreligger psykiske vansker. *Skulkerne vil ikke gå på skolen*. **Skolevegring** er elever som har vansker med å møte eller bli på skolen på grunn av *emosjonelt ubehag*. *Skolevegrere vil være på skolen men får det ikke til*. Det er ikke dermed sagt at det i alle saker er like enkelt som skissert her. Studier viser at skillet mellom de to formene er mer sammensatt (Løvereide, 2011).

I dette dokumentet vil begrepene **bekymringsfullt skolefravær** og **skolevegringsatferd** benyttes om hverandre. Ved å bruke disse begrepene får vi med både tidlig intervensjon av elever som har bekymringsfullt fravær fra skolen samt de elevene som utviser vegringsatferd til det å gå på skolen.

Skolevegringsatferd defineres som elevmotivert vegring eller fravær hele eller deler av skoledagen

1. Borte fra skolen
2. Møter opp, men forlater skolen i løpet av dagen
3. Møter opp på skolen etter å ha vist alvorlig problematferd om morgningen
4. Viser stort ubehag ved å gå på skolen og ber om å få slippe hele eller deler av dagen

(Munkhagen, 2016)

Bekymringsfullt skolefravær kan forklares som «fravær fra undervisningen og det sosiale fellesskapet i skolen, gyldig eller ugyldig, av et omfang/en hyppighet som medfører bekymring knyttet til elevens faglige utvikling, samt elevens sosiale tilhørighet og utvikling.»

(Ingul, 2011)

Forekomst, årsak, funksjon

Forskningen viser til ulike tall knyttet til skolevegringsatferd. Kearney (2008; sitert i Munkhagen, 2008) rapporterer 5 – 28 %, men Haavik (2016) rapporterer at 7,5 % av 6 – 10 trinnselever viser skolevegringsatferd. Skolevegring er ofte assosiert med angst og depresjon, men miljøfaktorer spiller også en stor rolle. Ofte blir skolevegring sett på som en egen tilstand, der fokuset rettes mot eleven og man overser de underliggende årsakene til fraværet (Drammen kommune, 2016).

Skolevegringsatferd starter gjerne i det små med enkelt timer eller få dagers fravær, men kan eskalere hurtig. Det er økt risiko for utvikling av skolevegring ved skolestart, ved skolebytte eller i etterkant av ferier eller lengre tids dokumentert fravær. Både jenter og gutter har skolevegringsatferd. Forskning viser at jo eldre en elev er når fraværet starter, desto dårligere prognose. Det er mer vegring i barneskolen, men prognosen er bedre for de yngre elevene. Det er ikke større forekomst av skolevegring blant ungdom med lærevansker. Vegringsatferd virker å være jevnt fordelt over et evnemessig spekter (Grønvold, 2014).

Det er ulike grunner til skolefravær. Det kan være sykdom (fysisk og psykisk som angst, depresjon, spiseforstyrrelser etc.), fagvansker, relasjonelle årsaker (mobbing, atferdsvansker, samspillsvansker i familien; Nittedal kommune, 2014), foresattmotivert fravær (barn som holdes hjemme av sine foresatte) (Havik, 2016). Skolefravær vil derfor ha ulike funksjoner.

Skolefraværs funksjon	
Unngå negative opplevelser:	<ol style="list-style-type: none">1. Unngå stimuli som vekker generell negativ affekt eller ubehag2. Unngå ubehagelige sosiale situasjoner eller evalueringssituasjoner
Oppnå positive opplevelser:	<ol style="list-style-type: none">3. Oppnå oppmerksomhet fra foresatte eller viktige andre4. Oppnå goder utenfor skolen.
<i>Oversikt basert på Kearney (2008) Sitert fra Ruud, 2016.</i>	

For å vite hvilke tiltak vi skal implementere er det nødvendig å vite årsaken eller de opprettholdende faktorene til fraværet. Skolefravær knyttet til unngåelsesatferd har behov for andre tiltak enn skolefravær knyttet til oppnåelse av oppmerksomhet eller andre goder.

En av de viktigste opprettholdende faktorene ved bekymringsfullt fravær er det å *være borte fra skolen*. Fravær over tid fører til at eleven faller fra både faglig og sosialt, mange elever isolerer seg fra skolen og mister tilhørighet til klassen. Fravær over tid gjør det ofte vanskeligere og vanskeligere

for eleven å komme tilbake på skolen. På bakgrunn av skolefraværets årsaker, opprettholdende faktorer og funksjon kommer det frem hvordan faktorer på flere arenaer er av betydning for arbeidet om å få elever som viser bekymringsfullt fravær til å komme og være på skolen.

Risiko- og beskyttelsesfaktorer samt tidlige tegn

Bekymringsfullt skolefravær og skolevegringsatferd er komplekst. Årsakene er gjerne sammensatte og flere, der elev, familie og skole gjensidig påvirker hverandre. Her er eksempler på risiko- og beskyttelsesfaktorer samt tidlige tegn på utvikling av skolevegringsatferd og skolefravær.

	Beskyttelsesfaktorer	Risikofaktorer	Tidlige tegn
<i>Eleven</i>	<ul style="list-style-type: none"> • God sosial kompetanse • Prososiale ferdigheter • Minst en god venn • Gode mestringsstrategier • Positivt selvbilde • Skolefaglig mestring 	<ul style="list-style-type: none"> • Sårbarhet for stress • Sjenerthet, innadvendthet • Psykiske vansker • Bekymring for andre ting enn skole • Lav sosial kompetanse • Manglende tilhørighet • Få/ingen venner 	<ul style="list-style-type: none"> • Svært utrygg ved skolestart og ordinære tiltak for å trygge eleven hjelper ikke • Snakker aldri høyt i klassen • Snakker ikke eller kun med få med voksne/medelever • Ofte alene i friminuttet • Avhengig av at en bestemt voksen/medelev er tilstede i friminuttet • Ofte fysiske, diffuse plager/"vondter" (hodepine, vondt i magen, kvalm) • Uttrykker nedstemthet eller redsel generelt/tilknyttet spesifikke situasjoner på skolen • Trekker seg tilbake fra sosiale og/eller skolerelaterte aktiviteter • Viser utagerende atferd, eksempelvis i kravsituasjoner • Viser motstand mot å delta eller forsøker å unngå enkelte fag, situasjoner eller aktiviteter på skolen • Kontakter foresatte eller ønsker å gå hjem ila. skoledagen • Negative tanker/følelser knyttet til skole eller å forlate hjemmet
<i>Familien</i>	<ul style="list-style-type: none"> • God psykisk helse • Tydelig grensesetting • Aktiv involvering i barnets skolehverdag • Støttende sosial nettverk • Godt hjem/skole samarbeid 	<ul style="list-style-type: none"> • Samspillvansker i familien • Psykiske lidelser hos foresatte • Manglende grensesetting • Lite sosial nettverk • Selv negative erfaringer knyttet til skole 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontakter eleven i skoletiden gjentatte ganger for å forsikre seg om at eleven har det fint • Bliir værende lenge i leveringssituasjonen eller vil være med inn i klasserommet utover det som er normalt • Tar kontakt med skolen fordi eleven ikke vil gå på skolen
<i>Skole</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Godt registreringssystem og oppfølging av fravær • Tydelig klasseledelse • Tilpasset opplæring • Trygg og god relasjon mellom lærer/elev og elev/elev • Interne støttesystemer • Tidlig involvering av andre aktører • Handlingskompetanse på intervensjon av bekymringsfullt skolefravær 	<ul style="list-style-type: none"> • Mangelfulle rutiner for registrering og håndtering av fravær • Høyt lærerfravær • Dårlig klasse- og læringsmiljø • Lav kompetanse på psykiske vansker • Lite tilpasset opplæring • Liten forutsigbarhet i undervisningen 	

Forebyggende tiltak mot bekymringsfullt skolefravær

Alle elever har rett på et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø jf. Opplæringslovens kapittel 9a-1. Skolen plikter å drive systematisk skolemiljøarbeid jf. Opplæringslovens § 9a-4. Systematisk arbeid med et godt psykososialt miljø på skolen kan forebygge mobbing, øke sosial kompetanse og øke trivsel og tilhørighet på skolen. En gjennomgang av litteratur viser at følgende faktorer vektlegges som forebyggende tiltak mot bekymringsfullt skolefravær:

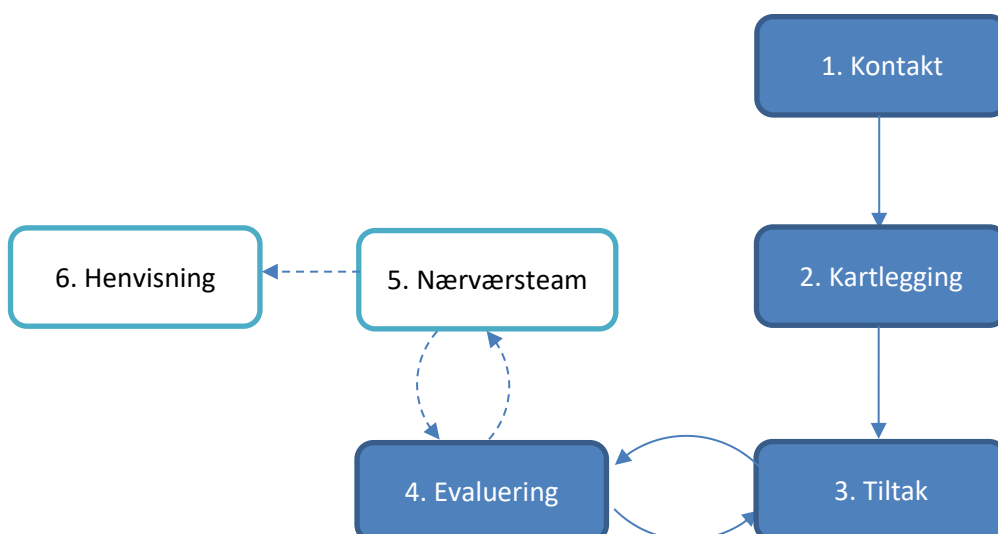
- Et godt system for fraværsregistrering («Fange opp»)
- Et miljø preget av forutsigbarhet og trygghet
- God lærer – elev relasjon
- Godt psykososialt læringsmiljø
- Tilrettelegging i overganger
- Et godt samarbeid mellom skole og hjem (for eksempel åpen dialog, informasjon)
- Tilpasset opplæring

Plan for oppfølging og intervensjon ved bekymringsfullt skolefravær

På bakgrunn av skolens fraværsregistrering, kan elever som viser antydninger til utvikling av bekymringsfullt fravær raskt identifiseres. Det er grunnlag for bekymring dersom én eller flere av følgende er tilfellet:

- Én enkelttime eller flere tilfeller av udokumentert fravær
- Gjentatt forsentkomming
- Møter opp på skolen, men forlater den igjen
- 20 % fravær over 4 uker som ikke skyldes kjent sykdom

Dersom det er grunnlag for bekymring bør det legges en plan for oppfølging og intervensjon. Planen bør bestå av følgende trinn:

1: Kontakt

1

Kontakt

Kontaktlærer ringer foreldrene og har samtale med eleven. Er det fortsatt grunn til bekymring etter kontakt med foreldre?

- **Ansvar:** Kontaktlærer
- **Tidsperspektiv:** Når en elev viser én eller flere av punktene ovenfor

Hensikten med kontakten er å *informere* om fraværet og *undersøke* om det foreligger konkrete årsaker til at eleven har vært/er borte fra skolen. Det kan være flere grunner til at fraværet gir grunn til bekymring, f.eks. at eleven har skulket, at foresatte strever med å få eleven på skolen om morgenen eller at eleven gruer seg til noe på skolen. Dersom elevens fravær er bekymringsfullt bør kontaktlærer gå til trinn 2 og avtale møte med foresatte og elev for å kartlegge mulige årsaker og tiltak. All kontakt bør loggføres/dokumenteres i elevens mappe.

Dersom det er høyt dokumentert fravær som skyldes helsemessige årsaker kan det være aktuelt å be om legeattest jf. Veileder "Barn som ikke møter på skolen – for skoler og skoleeiere" fra Utdanningsdirektoratet. "Skolen kan kreve legeerklæring for langvarig fravær, og foreldrene og elever kan kreve at sykdomsfravær ikke føres på vitnemålet." Foresatte må samtykke til samarbeid med fastlege. Dersom foresatte og/eller kontaktlærer vurderer fraværet som bekymringsfullt, skal ledelsen informeres.

2: Kartlegging

2

Kartlegging

Kartleggingsamtale med kontaktlærer, ledelsen, foresatte og eventuelt elev. Utføre kartlegging av elev (eventuelt klassemiljø). Utforme samarbeidsavtale.

- **Ansvar:** Kontaktlærer
- **Tidsperspektiv:** 1-2 uker etter kontakt

Når det er bekymring for fraværet må situasjonen kartlegges. Det er avgjørende at *barnets stemme blir hørt*, og derfor skal eleven som hovedregel være tilstede under samtalen. Kontaktlærer inviterer elev, foresatte, representant fra ledelsen og helseavdelingen til en kartleggingsamtale. Mal for kartleggingsamtale med foresatte kan brukes (se vedlegg 2).

Dersom eleven ikke er tilstede på møte, bør ledelsen påse at eleven blir hørt. Kontaktlærer har ansvar for å utføre kartleggingsamtale med eleven. Dette bør om mulig gjøres i forkant av møtet, da det er viktig at barnets stemme blir hørt. Mal for kartleggingsamtalen til eleven kan brukes (se vedlegg 3), eller et forenklet elevskjema (se vedlegg 4). Kartlegging av klassens miljø skal gjøres to ganger i året (se vedlegg 6). Resultatene fra denne og spørreundersøkelse skal brukes.

Det vil i noen tilfeller være aktuelt for rektor å fatte enkeltvedtak i henhold til Opplæringsloven §9a som omhandler elevenes rett på et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Kommunen har egen mal for enkeltvedtak jf. Opplæringslovens kapittel 9a. Der hvor det viser seg at

rektor har grunnlag for å fatte vedtak basert på § 9a, skal samarbeidsavtalen brukes som tiltak (se vedlegg 7).

3: Tiltak

3

Tiltak

Iverksette tiltak basert på kartleggingen.
Involvere helsesykepleier.

- **Ansvar:**
Kontaktlærer/ledelse
- **Tidsperspektiv:** 4 uker

Basert på kartleggingen iverksettes tiltak. Tidlig intervensjon og høy intensitet på tiltakene er viktig for å redusere fraværet. Helsesykepleier skal involveres på dette nivået for å *sikre helhetlig ivaretagelse av eleven* og nyttiggjøre mulig relevant informasjon skolehelsetjenesten innehar. Samtykke fra foresatte må innhentes.

Den avgjørende faktoren for at tiltak lykkes er samarbeid mellom de involverte. En samarbeidsavtale (se vedlegg 7 for forslag) som tydeliggjør *hvem* som skal gjøre *hva* og til hvilken *tid*, blir dermed viktig. Samarbeidsavtalen tar utgangspunkt i et langsiktig mål. Delmål med tilhørende tiltak er avgjørende for å nå det langsiktige målet. Samarbeidsavtalen har plass til en plan B. Dette er viktig dersom den oppsatte planen ikke går som forventet eller ønsket. Samarbeidsavtalen skal evalueres etter 4 uker, eller tidligere dersom plan B må iverksettes. Dette må vurderes fortløpende av kontaktlærer og rektor som har oversikt over elevens fravær. Det kan også være nyttig å utforme en dagsplan, som beskriver **hva** som skjer, **hvor** det skjer og **hvem** som har ansvaret i løpet av en dag (se vedlegg 8 for forslag).

Samarbeidsavtalen består av:

- Ett langsiktig mål
- Ett eller flere delmål
- De konkrete tiltakene
- En evalueringsdel

4: Evaluering

4

Evaluering

Evaluere tiltakene som har vært iverksett, delmål og langsiktig mål.

- **Ansvar:**
Kontaktlærer/ledelse
- **Tidsperspektiv:** etter 4 uker med tiltak

Evalueringsdelen skal tydeliggjøre hvorvidt delmålene er nådd og samtidig om tiltakene har vært effektive og riktige. Det er viktig at eleven ikke utsettes igjen og igjen for tiltak som ikke virker. Det er viktig at også Plan B evalueres. Evalueringen kan føre til at det er behov for å iverksette nye tiltak,

fortsatt med fokus på årsaker og faktorer som kom frem under trinn 2, kartleggingen. Dersom fravær vedvarer selv etter at tiltak har vært iverksatt og evaluert, kan Nærværsteamet i kommunen kontaktes.

5: Nærværsteam

5

Nærværsteam

På bakgrunn av evaluering, involvere Nærværsteamet.

- **Ansvar:** Kontaktlærer/ledelse
- **Tidsperspektiv:** Dersom liten effekt av tiltak

Nærværsteamet er tverrfaglig sammensatt av rådgivere fra PP-tjenesten, barneverntjenesten, skolehelsetjenesten, rådgiver fra skole og kommunepsykolog.

6: Henvisning

6

Henvisning

Henvise instanser til helse, BVT, BUP, PPT. Koordinere hjelpetilbud. Vurdere alternative opplæringsarenaer og opplæringstilbud.

- **Ansvar:** Kontaktlærer/ledelse
- **Tidsperspektiv:** 4-12 uker

Dersom tiltakene ikke har ført til de endringene som ble satt som mål i samarbeidsavtalen og støtte, bør videre henvisning til for eksempel PPT, BUP, barnevernstjenesten og/eller andre instanser vurderes i samråd med foreldre.

«Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentlig grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter(...)Dersom ein elev utan å ha rett til det har fråvære frå den pliktige opplæringa, kan foreldra eller andre som har omsorg for eleven, straffast med bøter dersom fråværet kjem av at dei har handla forsettleg eller aktaust.»

Tiltak ved skolevegringsadferd

For at de riktige tiltakene skal bli iverksatt er det viktig at skolen har utført samtale med elev og foresatte og en grundig kartlegging. Det er viktig med intervensjon så tidlig som mulig. Forskning viser at *opplæring i hjemmet ikke anbefales*, da det vil kunne være med på å opprettholde elevens skolevegring. Legeerklæring og sykemeldinger kan også være med på å legitimere fraværet, og bidra til at fraværet blir langvarig (Løvereide 2011).

Tiltakene bygger på *Bekymringsfullt skolefravær. Veileder for tidlig intervensjon og tverrfaglig samhandling i Drammen kommune*, utarbeidet av Skolevegringsgruppa, Senter for Oppvekst (2016), samt erfaringer med elever med bekymringsfullt skolefravær.

- Kartlegg elevens sosiale og faglige situasjon
- Starte tiltak som virker minst mulig stigmatiserende, bruk skjønn. Hva trenger akkurat denne eleven? (elever med denne type vanske vil som regel ikke skille seg ut)
- Ha åpen dialog med eleven og foresatte
- Fokuser på å bygge trygge relasjoner mellom elev og voksenperson på skolen ("relasjon er viktigere en profesjon")
- Forutsigbarhet og struktur
- Bli møtt av en fast person på morgningen
- Daglige/jevnlige samtaler med en trygg voksenperson
- Fokuser på fag som mestres og sørg for faglig tilpasset opplæring
- Forberedelser og informasjon om endringer i dagsrutiner. Ofte er annerledesdager vanskelig for elever med denne type vansker
- Gjør avtale med eleven om hvem den kan henvende seg til om eleven er redd, stresset, engstelig etc.
- Gjør avtale med eleven om å slippe presentasjoner, svare muntlig, prøver ol. for en periode/lengre tid
- For elever med behov for gradvis tilbakeføring til skolen, kan det for eksempel gis opplæring i form av noen timer per dag, individuelt på skolen eller i liten gruppe
- Informer klassen om elevens fravær (kun med samtykke fra eleven og foresatte), og avtal hvilken informasjon lærer skal gi
- Systematisk arbeid med klassens psykososiale miljø
- Oppretthold positiv kontakt med elev og medelever (besøk, brev, SMS/telefonkontakt, oppfordre elever til å oppsøke elev på fritid etc.)
- Plassering i klasserommet og samarbeid, la eleven velge selv hvem den vil arbeide med
- Fast sosiale aktiviteter i friminuttet og hvem som spiser sammen i lunsjen
- Sørg for at eleven har noen å gå til/fra skolen, undersøk om buss transport er et problem

Tiltak samarbeid mellom hjem og skole	<ul style="list-style-type: none"> • Tett samarbeid mellom hjem og skole. Bruk kontaktbok, epost (husk ikke konfidensiell informasjon), telefonsamtaler, samarbeidsmøter • Informer foresatte om bekymringsfullt skolefravær, skolens prosedyrer • Gi støtte til foresatte og trygg de på at skolen gjør det det kan for at eleven skal ha det bra • Gi informasjon til foresatte om hvordan dagen har gått og hvordan skolen har planlagt neste dag • Utarbeide samarbeidsavtale
Tiltak i hjemmet	<ul style="list-style-type: none"> • Begge foresatte må være tydelige på at barnet skal på skolen, samtidig som de trygger barnet • Vis barnet at du bryr deg og forstår det er vanskelig, og at dere sammen skal arbeide for at barnet skal få til å gå på skolen • Opprettholde en fast og tydelig døgnrytme hjemme, også om barnet ikke går på skolen (barnet skal utføre skolefaglige aktiviteter) • Ha fast rutine på morgenen • Barnet bør ikke få tilgang til TV, PC spill osv. når barnet er hjemme fra skolen • Foresattes tilstedeværelse i hjemmet på dagtid kan forsterke barnets fravær. Foresatte bør forsøke å være ute av hjemmet en periode • Gi ros og belønning ved oppnådde delmål • Motiver barnet og hjelp det til å ta kontakt med andre barn (helst jevnaldrende) på fritiden • Gjør hyggelige ting med barnet utenfor skoletid • Oppretthold barnets aktivitet i fritidsaktiviteter

Avslutning

For å redusere antall elever med bekymringsfullt skolefravær er det viktig at hver enkelt skole jobber forebyggende. Det bør være en lav terskel for å ta kontakt med hjemmet ved bekymring. De elevene som strever med bekymringsfullt skolefravær er avhengig av at det er et godt samarbeid mellom dem som er en del av deres hverdag. En god handlingsplan ved bekymring er med på å fange og støtte de elevene som strever. Tydelige mål og tiltak hvor alle involverte parter deltar, er sentralt for effekten av det arbeidet som legges ned og for å nå det overordnede målet om at eleven skal øke nærvær og tilstedeværelse på skolen.

Referanseliste

Barn som ikke møter på skolen – for skoler og skoleeiere. 26.07.2016. Hentet 16.01.2017 fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Skoleeiers-ansvar/barn-som-ikke-moter-pa-skolen---for-skoler-og-skoleeiere/>

Drammen Kommune (2016) *Bekymringsfullt skolefravær. Veileder for tidlig intervensjon og tverrfaglig samhandling i Drammen kommune, Skolevegringsgruppa, Senter for Oppvekst.*
<https://www.drammen.kommune.no/Documents/Enhetenes%20egne%20dokumenter/Senter%20for%20oppvekst%20dokumenter/bekymringsfullt%20skolefrav%C3%A6r%20veileder.pdf>

Grønvold, H. (2014) *Skolevegring en hetrogen gruppe?* Bodø 21.10.2014.

Havik, T. (2018). *Skolefravær. Å forstå og håndtere skolefravær og skolevegring.* Oslo: Gyldendal akademisk.

Havik, T. (2016) *Bekymringsfullt fravær – Årsaker og tiltak.* Drammen 12.02.2016.

Lov om barn og foresatte (Barnelova) Lov av 8 april 1981. Lastet ned 07.10.2016 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barnelova>

Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (Opplæringslova). Lov av 17. juni 1998. Hentet 07.10.2016 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=opplæringslova>

Løvereide, S. (2011): *Forskning om skolevegring.* I: Spesialpedagogikk nr. 4 s. 16-23.

Munkhagen, E. K. (2016) *Konferanse om skolevegringsatferd. Risikofaktorer, Kartlegging og tiltak.* Oslo 18.10.2016.

Nittedal kommune (2014), *Alvorlig skolefravær – Veileder for forebygging og oppfølging, Pedagogisk-Psykologisk tjeneste i Nittedal kommune.*
<https://www.nittedal.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=498&FilId=77>

NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse av barns utvikling

Vedlegg

1. Relevant lovverk
2. Forslag til innhold til kartleggingssamtale ved bekymringsfullt skolefravær - foresatte
3. Forslag til innhold til kartleggingssamtale ved bekymringsfullt skolefravær - elever
4. Elevskjema
5. Kartleggingsverktøy – skalering
6. Kartlegging av klassens sosiale miljø
7. Samarbeidsavtale mellom foresatte og skolen
8. Dagsplan

	Ansvarsområder	Relevant lovverk
<i>Skole</i>	<ul style="list-style-type: none"> Barn og unge har rett til offentlig grunnskoleopplæring. Barn og unge har rett til et godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolen skal legge til rette for et skolemiljø som fremmer læring og trivsel, samt som er trygt for elevene. Den enkelte elev har rett til tilpasset opplæring og særskilt tilpasset opplæring. Skolen skal høre og ta hensyn til barnets stemme. Skolen skal sørge for samarbeid med hjemmet. Tiltak knyttet til alvorlig skolefravær stiller krav til bl.a. skriftlighet, begrunnelse, underretning og utredning. Ved alvorlig skolefravær skal rektor fatte enkeltvedtak iht. relevant lovverk. Skolens ansatte plikter å melde fra dersom de er vitne til at elever ikke har det bra på skolen. Ansatte kan straffes med bøter dersom de forsømmer dette ansvaret. 	<p>Opplæringsloven § 2-1</p> <p>Opplæringsloven § 9a-1 Opplæringsloven § 9a-3 Opplæringsloven § 9a-4 Opplæringsloven § 1-2 Opplæringsloven § 1-3</p> <p>Opplæringsloven § 1-1 og § 13-3d</p> <p>Barnekonvensjonen artikkel 12</p> <p>Forvaltningsloven § 17</p> <p>Forvaltningsloven § 17, 23, 24 og 27</p> <p>Opplæringsloven § 9a-3</p> <p>Opplæringsloven § 9a-7</p>
<i>Hjem</i>	<ul style="list-style-type: none"> Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Foresatte kan straffes med bøter dersom de forsømmer dette ansvaret. Foresatte har ansvaret for å sørge for at deres barn får utdanning etter deres evner og forutsetninger. Foresatte må levere skriftlig melding til skolen hvis en elev er fraværende, og søke om permisjon ved ønske om at elever skal være fraværende fra skolen utenom angitte ferier. 	<p>Opplæringsloven § 2-1</p> <p>Lov om barn og foresatte § 30</p> <p>Opplæringsloven § 2-11</p>
<i>Elev</i>	<ul style="list-style-type: none"> Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Fravær kan få konsekvenser for ordenskarakteren. Fravær føres på vitnemålet. 	<p>Opplæringsloven § 2-1</p> <p>Opplæringsloven § 3-5</p> <p>Opplæringsloven § 2-11 Forskrift til opplæringsloven § 3-41</p>

Forslag til innhold til kartleggingssamtale ved bekymringsfullt skolevegringsatferd med foresatte

Start samtalen med å:

- fortelle om skolens bekymring for elevens skolevegringsatferd
- gi informasjon om omfanget av elevens fravær
- gi informasjon om at et godt samarbeid mellom foresatte, skole og elev er viktig for å kunne sette inn riktige tiltak som vil redusere skolefravær
- gi informasjon om skolens prosedyrer i forhold til skolefravær (vis til veilederen)
- informer om at elever har opplæringsplikt, skolen har ansvaret for at elevene har en god skolehverdag og foresatte skal sørge for at elevene kommer på skolen

Innholdet i samtalen:

- Spør foresatte om deres opplevelse av elevens skolevegringsatferd: opplever foresatte at eleven har det vanskelig? Kan det være noen spesielle årsaker til at barnet ikke vil på skolen? Kan det være forhold på skolen, hjemme eller andre steder som fører til fravær? Er det helsemessige årsaker tilknyttet vanskene?
- Spør foresatte om de har forslag til tiltak/tilpasninger som de tenker vil hjelpe deres barn til å komme på skolen.
- Utarbeid en samarbeidsavtale med beskrivelse av tiltak og ansvar (Hvem gjør hva?) (se vedlegg for forslag til samarbeidsavtale og veileder for forslag til tiltak)
- Avtal nytt møtetidspunkt for evaluering av samarbeidsavtalen

Forslag til innhold til kartleggingsamtale ved bekymringsfullt skolevegringsatferd med elever

Start samtalen med å:

- Jobbe med å etablere en trygg og åpen dialog
- Sørge for at elevene forstår at formålet med samtalen ikke er å «ta» eleven, men å uttrykke bekymring for elevens skolevegringsatferd og ønsket om å hjelpe eleven til å være på skolen
- Informer eleven om veien videre, dialog med foresatte, eventuelt andre samarbeidspartnere

Innholdet i samtalen:

- Undersøk elevens opplevelse av skolehverdagen. Bruk gjerne kartleggingsverktøyet *skalering* eller ta utgangspunkt i timeplanen.
 - Hvilke fag/aktiviteter på skolen liker du? Hvilke fag/aktiviteter liker du ikke?
 - Hvilke voksne liker du å være sammen med? Hvilke voksne er vanskelige å jobbe med?
- Undersøk elevens sosiale nettverk på skolen og fritiden.
 - Hvordan kommer du deg til skolen? Har du noen å gå med/sitte sammen med på bussen?
 - Hvordan har du det i friminuttene? Har du noen å være sammen med på skolen?
 - Har du opplevd å bli plaget eller mobbet av andre elever?
- Undersøk elevens aktiviteter når eleven ikke er på skolen
 - Ved fravær: hva gjør du når du er hjemme fra skolen? Er det noen hjemme sammen med deg?
- Undersøk elevens egen opplevelse av skolevegringsatferd og fravær
 - Er det noe du skulle ønske var annerledes på skolen? Er det noe som kan gjøre det enklere for deg å komme på skolen/bli der?
 - Hva kan foresatte dine, lærerne dine, elevene gjøre for at det blir lettere for deg å være på skolen?
 - Hva kan du selv gjøre?
 - Har noe hendt på skolen eller utenfor skoletid som gjør at du har det vanskelig?

Avslutning av samtalen:

- Gi en kort oppsummering av innholdet i samtalen

Elevskjema

Hentet fra «Hver dag teller». *Veileder for skolefravær – Vollebekk skole.*

Ved hjelp av dette skjema kan mulige årsaker til skolefraværet avdekkes. Dette er eksempler på årsaker og kan gi innsikt av betydning for hvilke tiltak som bør iverksettes. Her kan det også legges til andre potensielle årsaker. Rubrikken uten tekst kan benyttes som «annet» ettersom det kan være det er andre årsaker enn de representert. Med utgangspunkt i hva eleven svarer, kan det stilles oppfølgingsspørsmål.

Til eleven;

Det er du selv som sitter med den aller viktigste informasjonen om forklaringer til fraværet. Det er viktig at du er så ærlig du kan i denne samtalen.

Hver bokse fylles ut for seg. Ved å fylle boksen med farge, viser du i hvor stor grad hver enkelt forklaring gjelder for nettopp deg og ditt fravær. Du kan også tenke at hver boks er 100% og angi hvor mange prosent du tenker boksen er fylt.

NOE PÅ SKOLEN KJENNES VANSKELIG	FYSISK VANSKE/ SYKDOM	PSYKISK VANSKE
HENGER LANGT ETTER FAGLIG	VELGER EN ANNEN AKTIVITET	VANSKER MED SOSIAL TILHØRIGHET/ VENNER
PROBLEMER HJEMME	SØVN- PROBLEMER	

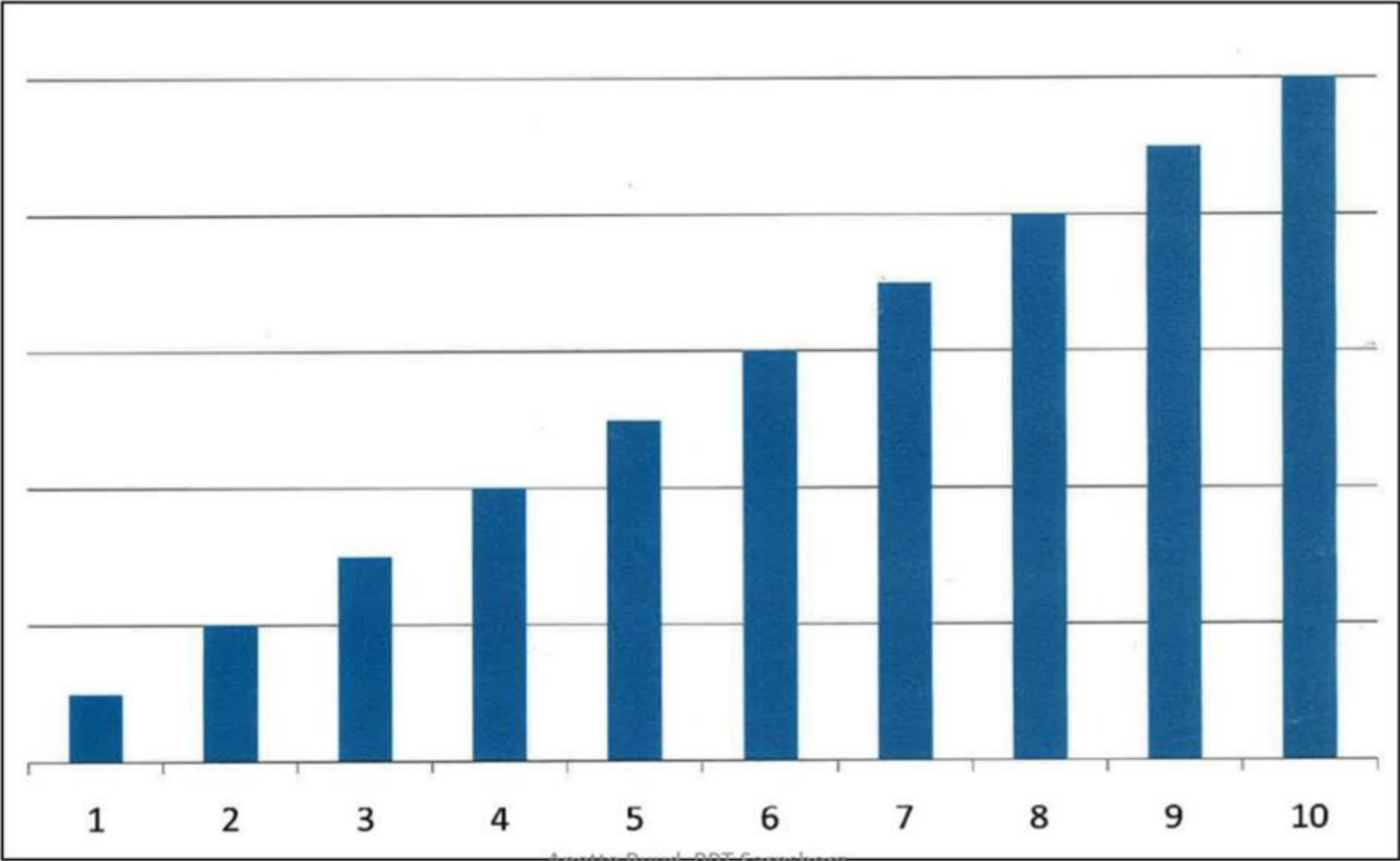
Kartleggingsverktøy – skalering

Vedlagt finner du kartleggingsverktøyet skalering. Denne kan brukes for å identifisere elevens opplevelse av ulike elementer ved skolehverdagen. Det anbefales å skrive ut skaleringsverktøyet i stort format slik at det blir enkelt for eleven å fordele hver rubrikk på den enkelte søyle. Det finnes rubrikker uten tekst på slik at man kan tilpasse rubrikker til den enkelte elev.

10 betyr liker veldig godt mens 1 er liker absolutt ikke.

Fag	Valgfag	Funksjon 1	Jobbe individuelt
Matte	Fremmedspråk	Gå inn i skolegården	Funksjon 2
Engelsk	Gym - gymsal	Gå inn når det ringer	Ha prøver i klassen
Norsk	Gym - ute	Ta buss til skolen	Ha prøver på gruppe
Samfunnsfag	Gym – skifte i garderobe	Gå til skolen	Ha prøver individuelt
RLE	Gym - dusje	Bli kjørt til skolen	Lese høyt i klassen
Naturfag	Lærere	Gå hjem fra skolen	Lese høyt på gruppe
Kunst og håndverk	Lærer 1	Bruke skolens toalett	Lese høyt alene for lærer
Mat og helse	Lærer 2	Være i klasserommet	Be lærer om hjelp
Musikk	Lærer 3	Være i liten gruppe	Friminutt

Svare på spørsmål muntlig i klassen	Spise i klassen	Funksjon 3	
Svare på spørsmål muntlig i gruppe	Snakke med medelever på skolen	Forlate mor/far om morgenen	
Svare på spørsmål alene med lærer	Snakke med voksne på skolen		
Samarbeide med medelever	Presentere noe alene for lærer		
Presentere noe for klassen	Presentere noe i gruppe		

Kartlegging av klassens sosiale miljø

Hver skole skal gjennomføre elevundersøkelsen en gang i året (nasjonalt og anonymt) og klasstrivsel.no eller SPEKTER (navngitt) 6 uker etter skolestart og ca. 6 uker ut i nyåret. Ved særlige behov kan det benyttes en spørreundersøkelse om klassens miljø, vedlagt er et utkast.

Utsagn	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Uenig
Det er fint å hjelpe hverandre i denne klassen				
Bare noen få elever gjør som lærerne sier				
Det er populært å være flink på skolen i denne klassen				
Det er lett å samarbeide med andre i denne klassen				
Jentene i denne klassen gjør meg utrygg				
Guttene i denne klassen gjør meg utrygg				
Å samarbeide med klassekameratene er fint				
Det er en del gjenger/klikker i denne klassen				
Det er mye uro/brå i denne klassen				
Det skjer at noen blir mobbet eller holdt utenfor i denne klassen				
Jeg har blitt mobbet eller holdt utenfor i denne klassen				
Jeg har mange venner i klassen				
I klassen kan jeg være meg selv				
De andre i klassen hjelper meg hvis det er noe jeg ikke forstår/får til				
Klassekameratene mine bryr seg om hvordan jeg har det				

Samarbeidsavtale mellom foresatte og skole

Hensikten med denne samarbeidsavtalen er å synliggjøre tiltak og ansvar i forhold til elevers rett og plikt til opplæring. Formålet med samarbeidsavtalen er å utarbeide tiltak sammen slik at elevens skolefravær reduseres, i de aller fleste tilfeller vil derfor hoved- målet relateres til elevens oppmøte på skolen i alle timer og dager.

Elev:

Skole: **Klasse:**

Status (beskrivelse av nåværende situasjon):

.....

Hovedmål:

.....

Delmål	Tiltak	Ansvar	Frist

Plan B:

.....

Dagsplan

For noen barn vil det være hensiktsmessig å utforme en dagsplan som konkret beskriver hva som skjer, når det skjer og hvem som har ansvaret.

Tidspunkt	Hvor	Hva skjer	Ansvar
00:00 -05:00			
06:00			
07:00			
08:00			
09:00			
10:00			
11:00			
12:00			
13:00			
14:00			
15:00			
16:00			
17:00			
18:00			
19:00			
20:00			
21:00			
22:00			
23:00			
24:00			